

PAŽYMA
LEGALAUS DARBO PROJEKTAI
2023 m. liepos 27 d.

REALYBĖ: turime virš 200 tūkst. skolininkų. 7 iš 10 nedirba (arba dirba nelegaliai)¹. Seniau 75 % skolininkų atsakė, kad dėl didelių išskaitų neapsimoka dirbti legaliai².

SIŪLOME: 1) griežtesnę nelegalaus darbo kontrolę; 2) paskatas dirbti legaliai; 3) kitus patobulinimus.

1. Griežtesnė nelegalaus darbo kontrolė: 2 kartus daugiau patikrinimų, paskatos pranešti ir bauda iki 1 mln.

1.1. Daugiau patikrinimų leis padaryti greitesni skaidriai dirbančiojo ID patikrinimai (tobulinamas reglamentavimas);

1.2. Baudos nuo apyvartos iki 1 mln. Eur (didelėms įmonėms už pakartotinį pažeidimą):

1.2.1. nuo apyvartos 2,5 %, bet min. 3 MMA (2 772 Eur) ir maks. 0,5 mln. Eur;

1.2.2. nuo apyvartos 5 % už pakartotinį pažeidimą, bet min. 6 MMA (5 544 Eur) ir maks. 1 mln. Eur;

1.3. Bauda bus 3 MMA, jei darbdavys įformins įdarbinimą ir legaliai išmokės atlyginimą (bent 3 MMA).

Tikslas nėra nubausti. Tikslas, kad asmenys dirbtų legaliai. Sąžiningai suklydę darbdaviai galės įdarbinti ir atsipirkti minimalia bauda. Kitiems baudos bus griežtos. Tikimės, kad darbdaviai bijos dirbinti nelegaliai, net jei darbuotojas to prašo. Darbuotojams skolininkams irgi numatome paskatas dirbti legaliai.

2. Bedarbiams pradėjus dirbti siūlome numatyti galimybę išeiti iki 12 mėn. „skolų atostogų“

Šie asmenys nedirba ir kreditoriams nieko nemoka. Jiems grįžus į darbo rinką bendra išieškotina suma išaugtų.

3. Dabar dirbančiam skolininkui lieka mažiau nei 15 Eur per dieną – siūlome mažinti išskaitas (liktų 21 Eur per dieną)

Teisėkūros tyrimas nustatė³, kad daugelyje ES šalių skolos nėra išskaitomos iš MMA. Po pirminių diskusijų, Lietuvoje siūlome išskaitas palikti, bet mažinti:

3.1. iki MMA – 10 % (vietoj 20 % arba 30 %);

3.2. tarp MMA ir 2 MMA – 30 % (suformuota papildoma pakopa);

3.3. virš 2 MMA – 50 % (vietoj išskaitymo iš dalies virš MMA).

Bedarbiams skolininkams bus paskata pradėti dirbti ir gražinti skolas⁴. Taikoma būtų ir jau dirbantiems, kad nesudaryti blogesnių sąlygų tiems, kurie šiandien sąžiningai gražina skolas.

4. Socialiai jautriems kreditoriams išskaitų sumažinimai įtakos neturės

Liktų sena išskaitų tvarka: 1) vaikų ir kitų asmenų išlaikymui; 2) žalos, padarytos sveikatai ar gyvybei, atlyginimui.

5. Kiti svarbesni pakeitimai:

5.1. Viešinsime darbo įstatymų pažeidėjus VDI svetainėje;

5.2. Skolininkui suteiksime galimybę pasinaudoti bankroto procesu prieš prarandant paskutinį būstą;

Dabar numatyta, jog 4 000 Eur skolos neišieškojus per 18 mėn. skola gali būti išieškoma iš skolininko paskutinio būsto. Šiuo metu apie 20 % skolininkų viršija šią ribą. Siūlome ją susieti su fizinio asmens bankroto riba (25 MMA; ~23 tūkst. Eur) ir proporcingai prailginti skaičiuojamą išieškojimo terminą (50 mėn.). Po pakeitimų rizika prarasti namus liktų tik 4 % skolininkų, bet ir jie turėtų galimybę pasinaudoti bankroto procedūromis prieš prarasdami paskutinį būstą. Indeksuojama riba padėtų išvengti papildomos teisėkūros ateityje.

5.3. Keičiamos remiamos grupės suderinant jas su nepalankias sąlygas darbo rinkoje turinčių asmenų reglamentu (Nr. 651/2014);

5.4. Pritarus Trišalei tarybai – daugiau paramos atleistiems darbuotojams.

Šiuo metu atleisti asmenys (bankroto atveju arba išdirbę įmonėje 5-20 metų) gali pretenduoti į išmokas iš Garantinio fondo ir/ar Ilgalaikio darbo išmokų fondo. Šiuose fonduose įmokų surenkama reikšmingai daugiau nei sumokama išmokų ir 2022 m. buvo atitinkamai 133 mln. ir 147 mln. Eur. Pakeitimais siūloma suteikti galimybę, gavus Trišalės tarybos rekomendaciją, apdraustiems asmenis gauti ne tik išmokas, bet ir reikiamą perkvalifikavimą ar subsidijas įdarbinant per Užimtumo tarnybą.

6. Pokyčiai naudingi Lietuvai: darbuotojams, darbdaviams, skolininkams, kreditoriams

Jei pradėtų dirbti bent 1 % skolininkų (2 000 asmenų) už MMA, tai leistų surinkti apie 6,5 mln. Eur mokesčių ir įmokų kasmet. Netiesioginė nauda būtų daug didesnė, jei įvertinti: 1) sumažėjusią socialinę paramą; 2) geresnę sveikatą; 3) darbdaviams darbu kuriamą naudą ir kt.

Daugiau dirbančių skolininkų galėtų būti naudinga ir kreditoriams, nes bendra gražintina skolų suma būtų didesnė.

¹ <https://e-seimas.lrs.lt/rs/lasupplement/TAK/8cac82802ba811eea0b6cad9848a9596/133c3a52783969538ddc04cccac05fca/>

² <https://www.smtinklas.lt/wp-content/uploads/simple-file-list/Studijos/Skurstan%C4%8Di%C5%B3-%C5%BEmoni%C5%B3-%C4%AFsiskolinim%C5%B3-ir-j%C5%B3-priverstinio-i%C5%A1ie%C5%A1kojimo-per-antstolius-problema-Lietuvoje.pdf>

³ https://www.lrs.lt/sip/getFile3?p_fid=54648

⁴ http://kurkl.lt/wp-content/uploads/2022/11/Interviu-analize_KL_2023-vasaris.pdf